

Det mentale lever i det sociale

Jeg var med min familie inde at se teaterstykket Doppler. På et tidspunkt siger Doppler: ”En gang imellem må man simpelt hen vove sig ud på den rådne gren, man sidder på, og hvis den ikke knækker af sig selv, må man simpelt hen bare save den over.”

Stykket handler om en mand, der flygter fra et samfund, hvor man hele tiden skal være så kompetent, så individuelt succesfuld. På et plan kan man, som hans kone beskriver det, se ham som en mand med store psykiske vanskeligheder, på et andet plan som den, der insisterer på, at vi kigger på måden, vores samfund udvikler sig på – en invitation til nyorientering.

Enten-eller. Eller sagt på en anden måde: De måder, vi vælger at opdele verden på, skaber samtidig de løsninger, vi er i stand til at få øje på. Det er et gammelt citat af John Dewey, professor i filosofi og pædagogik.

Jeg er optaget af adskillelsen mellem det mentale og det sociale, mellem det sociale og det psykiske/ det psykiatriske. Internationalt skrives den ene (lære-)bog efter den anden om *mental health*, en videnskab, der fremhæver det, der karakteriserer dem, der af forskellige grunde ikke passer ind i det samfund, vi er ved at opbygge: Nogle gange ændrer fænomener, begreber og konstruktioner sig, uden at

det åbner for den store debat. Nogle gange sker det så glidende, at man egentlig ikke tænker så meget over konsekvenserne af det, som ændrer sig. Nogle gange er det oplagt at stoppe op og se nærmere på de grene, vi sætter os på: Hvor har vi lyst til at placere os? Hvad er det, vi gør attraktivt? Hvor ligger muligheder for det, som vi foretrækker?

Held og lykke, Doppler

Doppler har noget på hjerte. Fænomener hænger sammen og skal ikke forstås adskilt fra hinanden. Og dette åbner for en særlig forpligtelse. Jeg foretrækker at forholde mig til symptomer og problemadfærd som det enkelte barns eller unges menneskes bedst mulige overlevelsesstrategier. Jeg ser symptomer som kommunikation og dermed som invitationer til andre. Derved bliver det oplagt at være nysgerrig efter, hvorfor lige denne adfærd er blevet det bedste, og hvad der holder liv i disse strategier som de bedst mulige. Med disse spørgsmål flytter vi os i samme øjeblik væk fra at se det mentale som noget i sig selv og tværtimod at se det som knyttet til sociale interaktionsmønstre: Det mentale lever i det sociale.

Nye muligheder opstår, når man sammenholder det, der plejer at leve adskilt. Kreativiteten får anderledes liv. Opgaven handler om, hvordan vi kan skabe foran-

dringer af eksisterende mønstre, hvordan vi kan bidrage til, at mennesker kan blive del af nye interaktionsmønstre og få nye måder at forstå sig selv på i mødet med andre.

Det er interessant, hvordan vi skal forstå den kultur, vi lever i, hvor det mentale har udviklet sig til fænomener, der lever adskilt fra det sociale liv. Som noget, der lever i sig selv. Jeg forestiller mig, at det blandt andet hænger sammen med ”friheden til at forme sig selv”, kravet om kompetencer, det med at skulle leve op til den nye verden af selvstændighed, hvor det at skulle leve op til bliver den styrende mekanisme. Ud af det kommer fænomenet psykisk sårbarhed, et begreb med fokus på den enkeltes mentale helb, et begreb, der langt hen ad vejen har erstattet det, vi tidligere var optaget af: socialt udsatte.

Vi sagde også engang: Et samfund skal måles på, hvordan det behandler sine mest udsatte. Så hvilket samfund ønsker vi at være en del af?

Så held og lykke, Doppler, med at skære i de rådne grene. ■

Søren Hertz,
børne- og ungdomspsykiater
Metalog

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.